

“ፈሊጡ ዝደቀሰሰ፡ ነቕኒቕካዮ ነይሰምዕ”፡ ናይ ሰላም ጸውዒት ዝነጸገ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር

ገበረ ገበረማሪያም (ዶ.ር.)

ምቸሰ፡ ኩላትና ከምንፈልጦ፡ ለባማት ኣቦታትና ኣብ ባይቶ ዓዲ ምስታኣከቡ፡ “እገሌን እገሌን (ሸሞም እንዳጠቀሱ) ተሳሓሒቦም/ኣይተቐደውን ዘለው’ም እስከ ዓብይቲ/ለባማት ዓዲ እገሌን እገሌን ኮይንኩም ርኽብዎም” እንዳበሉ ንዝተባኣሱ ብሰላምን ብምርድዳእን ይዓርቁ ነይሮም። እዚ ካኣ ካብቶም ‘ሰላም፣ ስኒት፣ ፍቕሪ፣ ሕውነት፣ ምክእኣልን ምጽውዋርን’ ብምፍጣር ቅሱንን ርጉእን ናይ ዓዲ ሂወት ንክህሉ ካብ ዝገብሩ ኣቦታትና ዝጥቐሙሎም ‘ብሱላት ኣገባባት ኣፈታትሓ ግርጭታት’ ሓደ ኢዩ። ኣብ ኩሉ ከባብን ማሕበረ-ሰባትን ኤርትራ ዝዝውተር ኣገባብ ኣማሓዳድራ ፍልልያትን ግርጭታትን ኩይኑ፡ ሓደ ካብቶም ዘሓብኑ ባህላዊ ውርሻታት ኤርትራዊ ሕብረተሰብ’ውን ኢዩ። ካብዚ መንፈስ እዚ ብምጋስ ይመስል፡ እቶም ኣብቲ ብመድረክ ተወዲቡ ኣብ ፍራንክፈርት (ጀርመን) ብ21-22 ጥቅምቲ 2017 ዝተኻየደ ኮንፈረንስ ተሰተፊቲ ካብ ዘነበሩ፡ ገለ ገዳይም ተቐላሰቲ፡ ነቲ ኣብ ሰዲህኤ ተፈጢሩ ዝጸንሐ ጸገማት ብሰላም ንክፍታሕ ተበግሶ ኸወስዱ ዝፈተኑ።

ከምዝፍለጥ፡ እቶም ክልተ ሸነኻት (እቶም ውዕል ሓድነት ክኸበር ኣለዎ፣ ልዕልና-ሕጊ ክኸበር ኣለዎ፣ ጸገማት ኣብ ሰልፋዊ ዋዕላ ብምታው ብሰላም ክፍታሕ ኣለዎ ብምባል ናይ ምእራም ጸዕርታት ክገብሩ ዝጸንሑን፤ እቶም ነዚ ኩሉ ጸውዒታት ብምንጻግ ውዕል ሓድነት ጠሊሞም ዝተወሰኑ ውሑዳት ኣባላት ሓዚም ተጎሊሎም ዝኸዱ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበርን) ኣብቲ ኮንፈረንስ ተኸፊሎም ነይሮም። ከምቲ፡ ኣብ ባይቶ ዓዲ ኣቦታትና ዝገብሩዎ፡ እዞም ክልተ ሸነኻት ኣብቲ ኮንፈረንስ ምርካቦም ከም ጽብቅ ኣጋጣሚ ተጠቂሞም፡ እቶም ገዳይም ተቐላሰቲ፡ ነቲ ኣብ ሰዲህኤ ኣጋጢሙ ዝጸንሐ ፍልልያት ብሰላም ንክፈትሕዎ ተበግሶ ብምውሳድ፡ ናይ ሰላም ጸውዒት ንክልቲኦም ሸነኻት ኣቕሪቦም-ሎም ነይሮም። ይኹንምበር፡ ዋላኳ እቲ “ንሰላምን ልዕልና-ሕጊ ክኸበርን ክጽውዕ ዝጸንሐ ናይ ምእራም ኣካል ሰዲህኤ” ነቲ ጸውዒት ሰላምን ተበግሶን ይቐበሎም፡ ከም ኩሉም ዝቐደሙ ናይ ሰላም ጠለባትን ጸውዒታትን፡ ሕጂ’ውን ብሰነኪ **ሕንጻደ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር** እቶም ሰናይ ተበግሶታት ናይቶም ገዳይም ተቐላሰቲ ኣይታዓወቱን። እዚ፡ ነቲ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር፡ ኣብ ዝሓልፉ ልዕሊ ክልተ ዓመታት ክገብሮ ዝጸንሐ ጥልመታት “ውዕል ሓድነትን” ሰልፊ ናይ ምፍራስ ወስታትን፡ ክከታተል ዝዝጸንሐ ኣካል ሓዳሽ ኣይኮኖን ኢዩ። ከምቲ ኣቦምው ዝብልዎ፡ “ፈሊጡ ዝደቀሰሰ እንተቀሰቀሰካዮ ነይሰምዕ” ኢዩ እቲ ጉዳይ። ዝነኡ ንክፍርስ ብመደብ ንዝተበገሰ ኣካል፡ ናዓባ በጃካ ኣይተፍርሳ እንተበላካይ ኣይሰማዓካን ኢዩ። መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር ካኣ፡ ብምደብ ንሰዲህኤ ክፍርሱ ካብ ዝጅምሩ ነዊሕ ጊዜ ኮይኑ ኢዩ። ንኣብነት፡ እስከ ነዞም ዝሰዕቡ፡ ኣብ ዝተፈላለይ ጊዜታት ኣብ ዕላዊ ኣከባታት ሰልፍን ኣብ ናይ ህዝቢ መጋባእያታትን ብኣባላት ላዕለዋይ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር ዝተሰንዘሩ፡ “ጸረ-ሓድነት” ዝኾኑ ወስታት ነስተብህል፡-

- ማዓስ ኢና ናይ ምስጻግ ስጉምትታት ምውሳድ ንጅምር ዝብል፤
- ንሕናን (ሰልፊ ህዝቢ/ሰውራዊ ባይቶ) ጋሽን ስቲትን ኮይና ንሰዲህኤ ክንቅጽሎ ንክእል ኢና፡ እቶም ካለኣት ናይ ሓድነት መጻምድቲ ይኸዱ ዝብል፤
- ኣብ ህዝቢ መጋባእያ ወጺኻ፡ ንዝተፈልየ ርእይቶታት ዘለዎም መሰረታት/ኣባላት፡ ዝሃውተቱ (ህውቲታት)፡ ዝተጀነዱ (ጀነዳት) ወ.ዘ.ተ. እንዳበልካ ምጽራፍን ክበረቶም ምግፋፍን ከም መሰሉ ገይሩ ዝቐጸር፤
- ሰልፊ ዋላ እንተተገምገመ ጸገም ዮብሉን፡ ምንም ኣይንኸውንን ኢና እንዳበለ ንህዝቢ ዝእውጅ፤
- “ክንሰምዕ ዘይንደሊ ዘረባታት ክሰምዕ ዊዒልና” እንዳበለ መሰል ንሓሳብ ዘይሳማምዑን ጸገማት ሰልፊ ብሰላም ንፍታሓዮ ንዝብሉን ኣባላት መሪሕነት ክዕፍን ዝፍትን፤ ወዘተ

እዚ ኩሉ ዘርእዮ ሓቂ እንተሎ፡ “መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር፡ ብመደብ ውዕል ሓድነት ክጠልምን፡ ካብ ሰዲህኤ ዝሓዘ-ሓዘ ተጎሊሉ ክኸይድን ከምዝወሰነ ኢዩ”። ዋላ ከምዚ ኮይኑውን፡ እቲ ሓድነት ሰልፊ ክሕሎን፡ ልዕልና-ሕጊ ክኸበርን ክጽዕት ዝጸንሐ መሰረታትን ታሕተዎት ኣካላት ሰልፍን ዝሓቐፈ ናይ ምእራምን ናይ ሰላምን ሓይሊ፡ ዘይታሓለል ቃልሲ ከካይድ ስለዝጸንሐ ጥራሕ ኢዩ፡ ሓድነት ሰልፊ ታዓቂቡ ጸኒሑ ነይሩ። እዚ ናይ ምእራም ሓይሊ፡ ነዞም ኣብ ላዕሊ ተዘርዚሮም ዘለዉ ወስታታት ተጻዊሩ፡ ጸገማት ሰልፊ ብሰላም ኣብ “ሰልፋዊ ዋዕላ” ክፍታሕ፡ ውዕል ሓድነት ሰልፊ ክኸበር፡ ልዕልና-ሕጊ ክነግስን ሓድነት ሰዲህኤ ክዕቀብን፡ ዘይተሓለል ቃልሲ ብትዕግስቲ ስለዝቐጸለ፡ ከምቲ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር ዝደለይዎ፡ ሓድነት ሰዲህኤ ቀልጢፉ ክፈርስ ኣይካኣለን። ስለዚ፡ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር፡ ነቲ መሰርሕ ምፍራስ ሓድነት ንምቕልጣፍ፡ ነቲ “ልዕልና-ሕጊ” ከተኸብሩ ኣለኩም ኢሉ ዝምጉቶም ዝነበረ ታሕተዋይ ሕጋዊ ኣካል ሰልፊ (ንኣብነት፡ መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካ) ብቐጥታ ከጥቕዕዎ ጀሚሮም። ኣብ ብዙሕ ኣጋጣሚታት ከዝተገልጸ፡ መሰረታትን ታሕተዎት ኣካላት ሰልፊ ብሓፈሻ፡ መሰረታትን ዘባ ሸማግለ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ካኣ ብፍላይ፡ ንዘይቅምውን ዘይሕጋውን ውሳኔታት መሪሕነት ሰልፊ ነበር ኣይፋል ብምባል፡ መሪሕነት ሰልፊ ነበር ገይግኡ ብምእራም ኣብ ሰልፊ ንቡር ናይ እሂን-ሚሂን ባይታ ብምፍጣር፡ ሓድነት ሰልፊ ንክሕሉን ንክዕቅብን ብተደጋጋሚ ለበዎታት፡ ምሕጽንታትን መዘከራትን የቐርቡ ጥራሕ ኢዮም ነይሮም። እምባኣር፡ እዚ ጠለባት እዚ ኢዩ ከምጥፍኣት ተቐጺሩ፡ ኣብ ርእሲ እቶም ቋንቋ ሰላም፡ ፍቕሪ፣ ስኒትን ምክእኣልን ዝዘመሩ መሰረታትን

ታሕተዎት አካላት ሰልፍን፡ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር (ከምዚ ኣብ ታሕቲ ተገሊጹ ዘሎ)፡ ናይ ምፍራስን ናይ ምስጋንን ስጉምቲ ዝወሰደ።

ከምቲ ተደጋጊሙ ዝተገልጸ፡ ብቅዋም ሰልፊ መሰረት፡ ጉባኤ ዞባ እቲ ዝላዓለ ስልጣን ሰልፊ ኣብቲ ዞባ ኢዩ። ኣብ 2014 ዞባው ጉባኤ ዝቐመጥ መርሒነት ዞባ ሰሜን ኣመሪካ፡ ብዘይ ጉብኣ ምትእትታው ገለ አካላት መሪሕነት ሰልፊ ተዳጊሞ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ብካልእ ግዝያዊት መሪሕነት ንምትካእ ኣብ ዝተገብረ መስርሕ ህጹጽ ዞባዊ ጉባኤ፡ ገለ አካላት መሪሕነት ሰልፊ፡ ቅዋም ሰልፊ ብዝጥሕስ ኣገባብ ንዐምም ዝሰማምዑ መራሕቲ ከምርጹ ዝፈተንዎ ፈተነ ምዝካሩ ኣገዳሲ ኢዩ። እዚ ፈተነ እዚ ከይታዓወተ ምስተረፈ'ውን፡ ስልጣን መሪሕነት ዞባ ንምድኻም፡ ቅዋም ሰልፊ ብምጥሓስ፡ ኣብ መንበር ዞባ ምስ ኣቦ መንበር ሰልፊ ዘይኮነስ ምስ ወኪሉ ከምዝራኹ ተገይሩ (ኢቲ ወኪል ንባዕሉ ዘይቅዋማዊ ኢዩ)። ብቅዋም ሰልፊ መሰረት፡ ኣቦ መንበር ዞባ ምስ ኣቦ መንበር ሰልፊ ብቐጥታ ክረኽብ ኣለዎ። ብዓንኬላት ምስራሕ ብሕገ ተቐይሩ ከብቅዕ፡ ኣብርእሲ ዞባዊ ምምሕዳር፡ ዓንኬላት ምፍጣር ተፈቲኑ'ውን። እቲ ዘይቅዋማዊ ምትእትታውን ንዘባዊ መሪሕነት ኣዳጊምካ መሪሕነት ሰልፍ “ሕገ ኢዩ” ብትብል መሪሕነት ንምትካእ ዝግበር ዘይቐዱስ ፈተነታት ብዘይምቁራጽ ቀጸሉ፡ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር ሓንቲ ዘይሕጋዊት ጉጅለ ብውሽጢ-ውሽጢ ብምውዳብ ኣብ ርእሲ እታ ሕጋዊት ናይ ዞባ ሽማግሌ ተደራቢ ምምሕዳር ብምቕጽም ብዘይሕጋውን ብዘይቅዋማውን ኣገባብ፡ ስርዒት ሰልፊ ከፍርስ ፈቲኑ። ኣብ መጨርሻ ካእ፡ መሪሕነት ሰዲህኤ ነበር፡ **ባዕሉ ከሳሲ፣ ባዕሉ ሞጻቲ፣ ባዕሉ ፈራዲን ንባዕሉ ሕገ ኮይኑ፡** ነታ ኣብ ጉባኤ ዞባ ዝተመርጸት ሕጋዊት ዞባዊ ሽማግሌ ብዘይ መስርሕ ሕገ (due process) ከፍርሳ ፈቲኑ።

እዚ ኩል ድሕሪ ምግባር፡ ኣብ መውዳእታ ካእ፡ ከምታ ዝደለይዎ፡ ነቲ ውዕል ሓድነት ብምጥላም ካብቲ ምቕም ሰዲህኤ ዘስከምም ሓላፍነት ሃዲሞም፡ ውሑዳት ናይ ሰህኤ ኣባላት ዝነበሩ ጥራሕ ሓዞም ካብ ሰዲህኤ ተጎሊሎም ብምኻድ ነቲ ሰልፊ ገሚዖም። ብመደብ ስልሰገበርዎ ካእ፡ ሕጂ ናይ ዝኾነ ስነይ ናይ ሰላም ተበግሶ ከሳሲዩ ፍቓደኛታት ኣይኮኑን። ነዚ ኣብ ወሰናስን ናይ መድረኽ ኮንፈረንስ ዝተገብረ ናይ ሰላም ጻዕሪ ዘርኣይዎ ሕንጋዶ፡ ምስክር ናይዚ ሓቂ እዚ'ውን ኢዩ። እንተ ነቶም ናይ ሰላም ጻዕሪ ፈተነታታ ዝገበሩ ጉዳዮት ኤርትራውያን፡ ንኩሎም ነቲ ዝገብረዎ ሰናይ ተበግሶታትን ጻዕርታትን ዘለና ዓብዪ ኣክብረትን ምስጋናን ክንገልጸሎም ንደሊ። እንተ እቶም ተጎሊሎም ክኾኑ ዝመረጹ ጉጅለ፡ ከምዚ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ቻርት ዘመልከቶ፡ ውሑዳት ኣባላት ካብቶም ንሓድነት ዘቐሙ ወገናት ናይ ሓዲ ሸነክ ጥራሕ ሓዞም እዮም ከይደምሙ፡ ንሰዲህኤ ዝብል ሽም ኣይበቐዕዎን ኢዮም። **“ነበር”** ጥራሕ ኢዮም ክባሃሉ ዝኾነሉ። እቲይ'ኳ ለጋስ እንተኮይንካ ኢዩ። ብቲ ካልእ ወገን፡ እቲ መብዛሕትኡ መሰረታትን ታሕተዎት አካላትን ሰልፊ ዝሓዘ ናይ ምእራም ሓይሊ፡ ኣባላት ናይ ኩሎም ነቲ ሓድነት ዘቐሙ ሓይልታት ኮይኖም፡ ብትሕዝቶ ይኹን ብቅርጺ ንሰዲህኤ ዝመስልን ተልኾ ሰዲህኤ ተሰኪሙ ዝቃለሰ ዘሎ ሓይሊ ኢዩ። ንሱ እዩ ካእ ንሰዲህኤ ዝበቐዎ፡ ሰዲህኤ ኢዩ ካእ ሸሙ።

